

Η Εκπαίδευση στην Τουρκοκρατία

Τον πρώτο καιρό της οθωμανικής κατάκτησης το σκοτάδι της αμάθειας σκέπασε τους Έλληνες. Οι περισσότεροι μορφωμένοι κατέφυγαν στην Δύση. Ο σκλαβωμένος λαός έμεινε χωρίς δασκάλους και σχολεία.

Οι πρώτες απόπειρες εκπαίδευσης μέσα στην σκλαβιά έγιναν από την Εκκλησία, αφού οι ιερείς ήταν σχεδόν οι μοναδικοί εγγράμματοι σε κάθε χωριό, επομένως μόνον εκείνοι μπορούσαν να μάθουν γράμματα στα παιδιά, και μάλιστα, μέσα από τα μοναδικά βιβλία που υπήρχαν, με εκκλησιαστικά κείμενα.

Όπου επέτρεπαν οι συνθήκες, τα σχολεία ήταν **υπαίθρια**, αλλιώς το μάθημα γινόταν **στους ναούς** ή και σε κάποια **σπίτια**.

Τα κορίτσια δεν πήγαιναν στο σχολείο. Όσα ήταν πιο πλούσια, έπαιρναν μαθήματα στο σπίτι. Το ίδιο έκαναν και τα πιο πλούσια αγόρια.

Από τον 17ο αιώνα εμφανίζονται και σχολεία **μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης**. Οι μαθητές διδάσκονταν την αρχαία ελληνική γλώσσα και, αργότερα, φιλοσοφικά και επιστημονικά μαθήματα.

Από τις αρχές του 19ου αιώνα άρχισαν να εμφανίζονται τα **Νεωτερικά Σχολεία**, τα σχολεία δηλαδή στα οποία κυκλοφορούσαν οι ιδέες του Διαφωτισμού.

Οι ιδέες αυτές, βέβαια, καθόλου δεν άρεσαν στους εκπροσώπους της Εκκλησίας. Πολλοί πατριάρχες και ιερωμένοι πολέμησαν τα νέα σχολεία, λέγοντας πως τα μαθηματικά και οι επιστήμες ήταν επικίνδυνα για την νεολαία και πως αρκούσε μόνον η διδασκαλία του Ευαγγελίου.

Τα πιο λαμπερά, όμως, σχολεία λειτούργησαν στις πλούσιες παροικίες της Ιταλίας και στις ηγεμονίες της Μολδαβίας και της Βλαχίας. Η **Ακαδημία στο Ιάσιο**, που ιδρύθηκε το 1707, διακρίθηκε ως ένα από τα σημαντικότερα σχολεία του ελληνισμού.

Σημαντικά ελληνικά σχολεία:

Εκτός από την **Πατριαρχική Σχολή της Κωνσταντινούπολης** (το σημαντικότερο ελληνικό σχολείο στην Τουρκοκρατία), πολλά σημαντικά σχολεία λειτούργησαν σε διάφορες πόλεις της περιφέρειας (Ιωάννινα, Σμύρνη, Τραπεζούντα, κλπ.). Κάποια απ' αυτά είναι η **Αθωνιάδα Σχολή** στο Άγιο Όρος, η **Επιφάνειος Σχολή** στα Ιωάννινα, η **Σχολή της Μοσχόπολης** (σημερινή Ν.Α. Αλβανία), η **Ευαγγελική Σχολή στην Σμύρνη**, η **Σχολή της Χίου**, η **σχολή των Μηλεών του Πηλίου**, κλπ.

Ο θρύλος του Κρυφού Σχολείου

Στις δύσκολες συνθήκες που επικρατούσαν τον πρώτο αιώνα της Τουρκοκρατίας, η μόρφωση ήταν παραμελημένη εντελώς. Από τα μέσα του 17ου αιώνα όμως και μετά, άρχισαν να λειτουργούν αρκετά σχολεία, όπως δείχνουν και οι κατάλογοι με τον αριθμό των ελληνικών σχολείων εκείνης της εποχής. Μερικά από αυτά, μάλιστα, όπως η Πατριαρχική Σχολή της Κωνσταντινούπολης ή η Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης, ήταν ιδιαίτερως σημαντικά.

Κάποιες περιόδους, όμως, οι κυβερνήτες - πασάδες μερικών περιοχών, για διάφορους λόγους, ήταν αντίθετοι με την ύπαρξη σχολείων και εμπόδιζαν την λειτουργία τους.

Αυτό φαίνεται πως δημιούργησε τον θρύλο του Κρυφού Σχολείου, θρύλο που ενισχύθηκε αργότερα από τον ομότιτλο πίνακα του Νικ. Γύζη.

Ερωτήσεις κατανόησης

- ✓ Γιατί ανέλαβε η Ευαγγελία την μόρφωση των Ελλήνων τα πρώτα χρόνια της δουλειάς;
- ✓ Ποια παιδιά πήγαιναν σχολείο; Όλα;
- ✓ Τι ήταν τα Νεωτερικά Σχολεία; Γιατί προεπαλούσαν την αντίδραση της Ευαγγελίας;
- ✓ Για ποιον λόγο, ειπός από ελάχιστα σχολεία όπως η Πατριαρχεική Σχολή της Κωνσταντινούπολης ή η Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης, τα περισσότερα από αυτά αναπτύχθηκαν στις πόλεις της περιφέρειας;
- ✓ Πώς προέκυψαν οι ιστορίες για το Κρυφό Σχολείο; Τι σχέση έχει ο Νικόλαος Γύζης με αυτά;
- ✓ Το "Κρυφό Σχολείο", δηλ. το παράνομο σχολείο, και η Πατριαρχεική Σχολή (ανώτατο χριστιανικό εκπαιδευτικό ίδρυμα μέσα στην έδρα του σουλτάνου, στην Κωνσταντινούπολη) είναι δύο τελείως αντίθετες ειμώνες. Σχολιάστε το με λίγα λόγια.

